

УДК 630; 68.001.76

DOI: 10.31732/2663-2209-2024-76-201-208

МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВИРІШЕННЯ СПІРНИХ ПИТАНЬ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Інна Долянська¹, Оксана Троян²

¹ Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК», e-mail DolianovskaIM@krok.edu.ua, ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1606-7096>

² Магістрантка програми «Медіація і вирішення конфліктів», Бізнес школа КРОК, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», e-mail: gayduk.o@gmail.com, ORCID <https://orcid.org/0009-0008-6892-699x>

MEDIATION AS A TOOL OF RESOLVING DISPUTES IN THE SPHERE OF STATE FORESTRY MANAGEMENT

Inna Dolianovska¹, Oksana Troyan²

¹ Candidate of legal sciences, associate professor, associate professor of state and legal disciplines department, «KROK» University Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113, DolianovskaIM@krok.edu.ua, ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1606-7096>

² Applicant of the Master's degree of KROK Business School, «KROK» University Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113, gayduk.o@gmail.com, ORCID <https://orcid.org/0009-0008-6892-699x>

Анотація. Конфліктність виступає невід'ємним складником взаємодії людини із навколишнім природним середовищем. У сучасному соціумі визначальна роль належить державному управлінню як регулятору політичної, соціальної, економічної та інших сфер суспільного життя. Вплив людини на природне середовище набуває глобальних вимірів, виникає ряд питань, пов'язаних не тільки із охороною природних ресурсів та попередження забруднення навколишнього середовища, а й обережного та раціонального використання, споживання природних ресурсів також. В основу взаємодії людини та використання такого виду природного ресурсу як ліси, покладено реалізацію потреб та інтересів, які нерідко носять взаємовиключний характер: з одного боку – задоволення економічних потреб користувачів лісовою галуззю, а з іншого – потреб екологічних і спрямованих на забезпечення цілісності даної екосистеми, її охорони та відтворення лісових природних ресурсів. Актуальність теми проведеного дослідження обумовлена тим, що природа конфліктів у сфері державного управління загалом, а у сфері управління лісовим господарством зокрема, ускладнюється наявністю владних повноважень у органів управління, тому комунікації та діалог із державними службовцями вкрай складний, подекуди і неможливий. Альтернативні засоби вирішення конфліктів, зокрема медіації як інструменту діалогу та комунікації, може запобігти виникненню або розв'язанню вже існуючих конфліктів у сфері управління лісовим господарством. Метою дослідження є огляд особливостей державного управління сферою лісового господарства та з'ясування можливостей медіації як альтернативного способу вирішення спірних питань, які виникають під час здійснення даного виду управління. Методологічною основою дослідження стали методи аналізу та синтезу, а також комплексний, функціональний методи, аналіз наукової літератури з питання статті. Отримані наукові результати полягають у з'ясуванні причин виникнення конфліктних ситуацій під час взаємодії уповноважених підприємств по реалізації лісової продукції із посередниками та покупцями, обґрунтуванні доцільності та ефективності застосування альтернативних судовому розгляду методів вирішення конфліктів, зокрема медіації, формуванні рекомендації з просування альтернативних методів вирішення конфліктів у сфері державного управління лісовою галуззю, їх популяризації та стимулювання учасників даних відносин до широкого використання таких інструментів. Перспективами подальших досліджень є популяризація нетрадиційних або альтернативних судовим рішенням інструментів вирішення конфліктних питань у різних сферах державного управління, а саме: з'ясування природи державного управління, статусу суб'єктів державного управління у різних його сферах, критеріїв медіабельності вирішення спорів, де однією зі сторін виступає суб'єкт, наділений владними повноваженнями у тій чи іншій сфері державного управління.

Ключові слова: державне управління, лісова галузь, вирішення конфліктів, медіація, альтернативний спосіб вирішення спорів.

Формули: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 18.

Abstract. Conflict is integral to human interaction with the surrounding natural environment. In modern society, the decisive role belongs to the state administration as a regulator of political, social, economic, and other spheres of public life, which also affects people's social activities. Human influence on the natural environment has global dimensions, there are a number of issues related not only to the protection of natural resources and the prevention of environmental pollution but also to the careful and rational use and consumption of natural resources. The basis of human interaction and the use of such a type of natural resource as forests is the implementation of needs and interests, which are often mutually exclusive: on the one hand, the satisfaction of the economic needs of users of the forest industry, and on the other hand, ecological needs aimed at ensuring the integrity of this ecosystem, its protection and reproduction of forest natural resources. The relevance of the topic of the research is due to the fact that the nature of conflicts in the field of public administration in general, and in the field of forestry management in particular, is complicated by the presence of power in the management bodies, therefore communication and dialogue with public officials is extremely difficult, sometimes impossible. Alternative means of conflict resolution, in particular mediation as a tool for dialogue and communication, can prevent the emergence or resolution of already existing conflicts in the field of forestry management. The purpose of the study is to review the features of state management of forestry and to clarify the possibilities of mediation as an alternative method of resolving disputes that arise during the implementation of this type of management. The methodological basis of the research was the methods of analysis and synthesis, as well as complex, functional methods, and a analysis of the scientific literature on the subject of the article. The obtained scientific results consist in elucidating the causes of conflict situations during the interaction of authorized enterprises for the sale of forest products with intermediaries and buyers, substantiating the feasibility and effectiveness of using methods of conflict resolution alternative to court proceedings, in particular mediation, recommendations for the promotion of alternative methods of conflict resolution in the field of state management of the forest industry, their popularization, and stimulation of the participants of these relations to the wide use of such tools. Prospects for further research are the popularization of non-traditional or alternative to court decision tools for resolving conflict issues in various spheres of state administration, namely: clarification of the nature of state administration, the status of subjects of state administration in its various spheres, criteria for the predictability of dispute resolution, where one of the parties an entity endowed with powerful powers in one or another sphere of state administration acts.

Key words: public administration, forest industry, resolving of conflicts, mediation, an alternative way of dispute settlements.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl: 18

Постановка проблеми. Не можливе саме буття людини поза межами природних ресурсів. Це середовище для існування. Питання управління природними ресурсами – одне з ключових завдань, що стоїть перед органами державної влади та суспільством в цілому. Ефективність такого управління напряму пов'язана з результатами функціонування економіки, і як наслідок - загальним добробутом України. Такі основні природні ресурси як мінеральні (корисні копалини), водні (гідросфера), лісові (рослинний та тваринний світ), ґрунти залучені до суспільного виробництва та становлять його сировинну, енергетичну базу.

Актуальність теми пов'язана перш за все з тим, що структура управління природними ресурсами перебуває в

трансформації. І це не дивно, адже зміни в суспільстві та економіці змінюють пріоритети та інтереси користувачів природних ресурсів. Так, в рамках екологічної ініціативи Президента України «Масштабне заліснення України» (програма «Зелена країна») на підставі Указу від 07.06.2021 № 228/2021 визначено вжити заходів щодо реформування лісового господарства, у тому числі удосконалення системи управління державними лісгосподарськими підприємствами [1].

Повномасштабне військове вторгнення російської федерації в Україну відобразилося і на сфері управління лісовими ресурсами. На підставі постанови Кабінету Міністрів України від 07.09.2022 № 1003 «Про деякі питання реформування управління лісової галузі» [2] та рішення

Ради національної безпеки і оборони України від 29.09.2022 «Про охорону, захист, використання та відтворення лісів України» [3], з метою підвищення ефективності функціонування лісової галузі, спеціальні державні комерційні лісогосподарські підприємства України, які перебували у сфері управління Державного агентства лісових ресурсів України, об'єднали в державне спеціалізоване господарське підприємство «Ліси України». Наразі структура підприємства включає в себе 10 регіональних офісів з 148 філіями, до складу яких входить 1 451 лісництво. В управлінні підприємства перебуває 6,6 млн. га земель державного лісового фонду. Це найбільший лісокористувач Європи. Серед викликів для управління лісовим господарством України окремою сферою постають ті, які спрямовані на вирішення спірних питань на основі оптимального використання трудових, матеріальних, фінансових ресурсів, та з урахуванням специфіки функціонування самої галузі [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковою розробкою питань, що становлять сутність управління такою сферою як природні ресурси, і ліси зокрема, приділяли увагу Ліщук Н.В., Востріков В.П., Вітовська І.В., Легеза Ю.О., Лесюк Г.М., Хорошко О.А., Козмуляк К.А.

Зокрема, автори Ліщук Н.В., Востріков В.П. розглядали природокористування як діяльність, що потребує постійного державного регулювання, зокрема найбільш стратегічною вважали при цьому користування водними об'єктами [5].

Вітовська І.В. [6] та Легеза Ю.О. [7] загалом розглядали проблемні питання державного управління природними ресурсами, причому автор Лесюк Г.М. [8] аналізував саме сутність соціально-економічних підходів до управління лісовим господарством. Наприклад, Хорошко О. В. [9] у своїй праці виділяв ряд проблемних питань, які стають на заваді сучасному стану державного управління лісогосподарськими підприємствами. Цікавими є погляди автора Козмуляка К.А.

[10] щодо ідей запровадження інструментів позасудового вирішення екологічних спорів, зокрема окремий наголос робиться на використанні медіації.

Разом з тим, вказані дослідження здебільшого зосереджені на теоретико-методологічному аналізі управлінських моделей та підходів у сфері використання природних ресурсів, їх державного регулювання тощо.

Крім того, залишається не розкритою тема можливості впровадження медіації як засобу вирішення спірних/конфліктних питань у сфері управління природними ресурсами, з урахуванням специфіки галузі такого управління, а тим паче у такій специфічній як управління лісовим господарством.

Формулювання цілей статті.

Враховуючи вище викладене, автори статті вбачають основними цілями даного дослідження з'ясування ряду теоретико-методологічних та практичних питань, а саме: огляду особливостей державного управління сферою лісового господарства та з'ясування можливостей медіації як альтернативного способу вирішення спірних питань, які виникають під час здійснення даного виду управління.

Вирішення сформульованих завдань здійснено із використанням наступних методів наукового пізнання: аналізу та синтезу – для з'ясування ряду проблемних питань у сфері здійснення державного управління лісовою галуззю та формулювання пропозицій з їх вирішення, зокрема із застосуванням медіації; комплексного – під час огляду правової бази по регулюванню управління сферою лісового господарства; функціонального – для дослідження особливостей діяльності державних органів (на прикладі ДП «Ліси України») по вирішенню завдань у галузі управління лісами; аналізу наукової літератури – для з'ясування стану дослідження теоретичних питань з проблематики дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління - діяльність суб'єкта у вигляді організованого впливу на

об'єкт управління, метою якого є досягнення визначених цілей та завдань.

В управлінні таким об'єктом, як природні ресурси, коло конфліктів є досить широким, від публічно-правових (охоплюють сферу стратегічного розподілу, планування природних ресурсів, їх відновлення, дотримання екологічних прав) до приватно-правових (у сфері природокористування). Через розуміння обмеженості та цінності природних ресурсів існує багаторівнева система контролю до їх доступу та використання. Суб'єкти природокористування сприймають ці обмеження як посягання на їх цінності та інтереси, що і є першопричиною виникнення конфліктів у цій сфері. Зокрема, це конфлікт через невпорядкованість питань володіння ресурсом, доступу до ресурсу, через недосконале управління ресурсами, через несправедливий розподіл доходів від використання природних ресурсів тощо.

Розуміючи факт неможливості безконфліктного природокористування, виникає потреба у формуванні такої системи управління, яка б ефективно сприяла зняттю спірних питань. Рух в цьому напрямку в значній мірі складний, оскільки пов'язаний з пошуком нових методів управління, що з одного боку повинні відповідати ситуації, в якій формується той чи інший конфлікт, а з іншого - не вступати у протиріччя з існуючою системою управління. А тому доцільним в даному відношенні є пошук ідей через призму досвіду країн, що вже пройшли свій шлях трансформації. Євроінтеграція та впровадження європейських цінностей та засад регулювання спорів розширює сталі рамки існуючого підходу до вирішення конфліктних ситуацій. Значну роль в цьому відіграє інститут медіації.

Медіація – розповсюджена процедура в світовій та європейській практиці, сутністю якої є врегулювання конфліктів за допомогою посередника-медіатора. В залежності від індивідуальних особливостей, історичного розвитку того чи іншого суспільства, ментальності,

культурних та соціальних факторів, формування та правила застосування медіації в різних країнах відрізняються.

Директива Європейського парламенту і Ради Європи 2008/52/ЄС про деякі аспекти медіації в цивільних та господарських правовідносинах (стаття 3) містить визначення медіації як процедури встановленої форми, незалежно від назви та спрямованості, у якій дві або більше сторони спору на добровільних засадах самостійно намагаються досягнути згоди у вирішенні їхнього спору за допомогою медіатора [11]. Ця процедура може бути розпочата за ініціативою сторін, за рекомендацією чи розпорядженням суду або згідно із умовами законодавства окремої держави. У Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в цивільних справах від 18 жовтня 2002 р., медіація визначена як процес вирішення спору, під час якого сторони ведуть переговори на предмет спірних питань з метою досягнення угоди за допомогою одного або більше медіаторів [12].

В сучасну Україну медіація прийшла вже як напрацьована технологія в середині 90-х років, медіаційні центри почали працювати з 1997 року (в Одесі). Вперше медіацію було застосовано в рамках цивільного судочинства. Громадськими «Групами медіації» Донецька, Луганська, Одеси, Києва, Криму, Харкова вона апробувалася в різних сферах — у трудових, сімейних спорах, спорах сусідів, у цивільних провадженнях тощо.

В травні 2006 року був виданий Указ Президента України N 361/2006 "Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів". Заходами по впровадженню Указу в життя було передбачено, що "втілення потребує медіація – діяльність професійних посередників, які спрямовують учасників юридичного спору до компромісу і врегулювання спору самостійно самими учасниками"[13].

Однак, законодавче визначення та правове регулювання процедури медіації з'явилося лише, коли набрав чинності

Закон України «Про медіацію» від 16.11.2021 року. Після дванадцятирічних дебатів навколо законопроекту, України пішла по шляху запровадження та розвитку класичної моделі медіації [14]. Це неформалізована, але чітко структурована процедура врегулювання конфлікту за участі нейтрального посередника (медіатора), який підтримує сторони у досягненні ними взаємовигідного рішення. Важливим для нас є те, що медіація має добровільний, а не зобов'язальний характер. Тобто, сторони за власним бажанням можуть припинити медіацію або продовжити її, а вирішення спору та напрацювання угоди безпосередньо виконуються зацікавленими сторонами, а не медіатором. Таким чином, відсутність жорсткої правової регламентації процедури дають змогу сторонам самим дійти до згоди або ні, за них ніхто не приймає рішень.

Медіація дозволяє вирішувати проблеми шляхом співпраці та інтеграції, а не в дусі змагання та прагнення отримати для себе найкращий результат. При цьому медіатор не вирішує, що є "справедливим" чи "правильним", не оцінює вину, не висловлює думки щодо шансів на успіх. Він скоріше виступає каталізатором між сторонами із протилежними інтересами, що намагається їх об'єднати, визначаючи проблеми та усуваючи перешкоди для спілкування, одночасно модеруючи та керуючи процесом, щоб уникнути конфронтації та недоброзичливості. Медіація допомагає знайти спільне рішення, яке задовольнить усі сторони. Основними принципами медіації є добровільна участь; активність сторін медіації; відкритість; толерантність, незалежність та нейтральність медіатора; конфіденційність інформації, отриманої під час медіації. Медіація як шлях врегулювання спору, зорієнтована, насамперед, на інтереси сторін. Віднаходження рішення не обмежується виключно правовим предметом спору, воно охоплює широке коло питань, пов'язаних з економічними, фінансовими чи то особистими інтересами сторін.

Міжнародний досвід свідчить, що запровадження альтернативних методів врегулювання спорів поряд із системою правосуддя є найефективнішою передумовою вирішення правових конфліктів та спорів. Медіація може забезпечити економічно ефективно та швидко позасудове вирішення спорів у цивільних і господарських справах на основі процесів, що враховують потреби сторін. Загальними перевагами цієї моделі є доступність, економія часу та фінансових ресурсів, гнучкість і контроль, сталість рішення. Медіація дозволяє знайти рішення, які задовольняють обидві сторони конфлікту, що майже неможливо отримати в суді, керуючись нормами права. Усі досягнуті домовленості в медіації є реальними для виконання, оскільки обидві сторони спільно досягли згоди і прийняли спільне рішення для врегулювання конфлікту.

За оцінками ООН, 40% внутрішніх конфліктів за останні роки були пов'язані з природними ресурсами [15]. Конфлікти в сфері природокористування відрізняються між собою залежно від ресурсу, але всі вони є як технічно складними, так і політично чутливими. Медіація добре підходить для конфліктів із природними ресурсами, оскільки може вирішувати обидва ці аспекти, беручи до уваги потреби сторін, численні форми доказів та інформації та загалом рівні складності та невизначеності, які традиційний юридичний процес часто не може вирішити.

Конфлікти в сфері природокористування відрізняються в залежності від виду природного ресурсу. Кожен вид природних ресурсів породжує численні форми конфлікту, які потребують різних підходів у медіації, в тому числі і у сфері використання лісових ресурсів як виду природних. Тому розробка процесу медіації повинна враховувати специфічні характеристики відповідного ресурсу, економічні сектори та життєдіяльність, які він підтримує, а також механізми боротьби з невизначеністю та мінливістю. Ще раз підкреслюємо, що відмінною рисою цих процедур є їх гнучкість, яка забезпечує

оптимальну адаптацію до конкретних потреб сторін в процесі управління конфліктами.

Спробуємо надалі висвітлити проблеми у сфері державного управління процесом використання лісів, а саме їх реалізацією або управління продажем. Спробою управління ринком необробленої деревини на новому рівні був «Порядок реалізації експериментального проєкту щодо проведення електронних аукціонів з продажу окремих партій необробленої деревини», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1178 [16]. З лютого 20220 року продаж необробленої деревини, заготовленої лісовими господарствами, став можливий виключно через електронні аукціони системи «ПроЗорро.Продажі». Таким чином держава намагалася виключити схему прямої поставки деревини, щоб мінімізувати корупційну складову. Але проєкт виявився неуспішним.

З 1 липня 2021 року стартувала виключно біржова торгівля необробленою деревиною, що відкрило принципово нові можливості для розвитку лісових господарств та деревообробної галузі в Україні. Запрацювали норми Закону України «Про товарні біржі», в редакції Закону №738-ІХ від 19.06.2020, якими передбачені нові правила гри для професійної діяльності на ринку [17]. Змінами введені міжнародні стандарти біржової торгівлі товарами, які відмінно працюють у всьому світі. Всі стандартизовані товари, у тому числі необроблена деревина, повинні реалізовуватись на біржах, які пройшли процедуру ліцензування в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку, у разі їх бажання надалі здійснювати діяльність товарної біржі. Адже лише ліцензована товарна біржа, яка відповідає високим стандартам якості своєї діяльності та має відмінну організаційну структуру, зможе забезпечити працюючу модель торгів для свої клієнтів та їх товарів. Наразі важливим є якість, гарантія розрахунків, хеджування ризиків, високі стандарти та вимоги до торгів на товарних біржах.

Комісія, в свою чергу, буде здійснювати контроль за недискримінаційними умовами для всіх учасників торгів на біржі. Важливо, що ліцензована товарна біржа повинна здійснювати моніторинг біржових торгів та контроль за дотриманням учасниками біржових торгів правил біржі, у тому числі з метою запобігання маніпулюванню на товарній біржі та інсайдерській торгівлі.

За даними асоціації деревообробних підприємств України з моменту запровадження біржових торгів деревиною 3865 учасників реалізували 2,42 млн куб. м необробленої деревини, що майже у 5 разів перевищує показник першого півріччя 2021 року [18].

Одним з важливих аспектів біржової торгівлі необробленою деревиною є механізм акредитації учасників торгів, що спрямований на запобігання участі на біржових торгах недобросовісних учасників. Цей механізм складний. Як покупці, так і продавці проходять верифікацію також і за участі Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Основними суб'єктами ринку необробленої деревини та пиломатеріалів є товарна біржа, покупці та продавці необробленої деревини. При цьому, ДП «Ліси України» та його 148 філій є основними продавцями необробленої деревини. Важливо, що через велику кількість відокремлених структурних підрозділів, всі вони є віддаленими, які від головного офісу, так і від регіональних,

Покупцями на товарній біржі можуть бути виключно деревообробні підприємства. Посередництво у продажі деревини неможливе. Саме у цьому моменті процедури купівлі-продажу деревини і є поле для виникнення конфліктів.

Справа в тім, що товарна біржа наділена повноваженнями контролю виконання біржових угод в частині строку поставки та оплати, однак не в частині постачання продавцем, тобто ДП «Ліси України» та його філіями, якісного товару. Товарна біржа, разом з тим, має механізм

застосування до учасників штрафних санкцій, зокрема і позбавлення статусу учасника біржі, однак існує недосконалість механізму застосування штрафних санкцій саме по відношенню до державного підприємства, зокрема на етапі виконання у вигляді стягнення державних коштів.

Отже, поза механізмом контролю залишається питання якості необробленої деревини та системи вимірювання обсягу деревини, що і є полем для конфліктів у цій сфері. Левова частка скарг від деревообробних підприємств надходить до товарної біржі саме з приводу так званої пересортиці, коли між продавцем та покупцем виникає конфлікт щодо асортименту та категорії деревини. Наприклад, було придбано на аукціоні деревину категорії С, а відпущено (на його думку) деревину категорії Д, яка є гіршою за якість. Непоодинокими та як наслідок конфліктними, є випадки різних підходів до розрахунку об'єму деревини.

Отже, особливостями наявних та потенційних конфліктів у сфері лісового господарства є, по-перше, специфічні суб'єкти – органи державного управління, по-друге, наявність третьої сторони (товарної біржі), що зацікавлена в належному виконанні сторонами біржових угод і врегулюванні конфлікту, по-третє, наявність стримуючих та стимулюючих факторів для всіх учасників правовідносин, стосовно швидкості та якості здійснення операцій купівлі-продажу даного виду сировини, по-четверте, наявність специфічного об'єкту управління – лісової сировини.

Висновки. Підсумовуючи, слід виділити наступні напрями щодо досягнення заявленої наукової мети даного дослідження: 1. Галузь державного управління лісовою галуззю є специфічною сферою, яка пов'язана із раціональним використанням та підтриманням сталого розвитку лісового господарства. Недоліками сучасних підходів до здійснення ефективного управління даною сферою є недостатній рівень створення умов по веденню переговорів та вирішення конфліктів між зацікавленими сторонами

споживання та реалізації лісової продукції. 2. Правове забезпечення регулювання діяльності по управлінню лісовою галуззю держави здійснюється шляхом реагування на виклики, пов'язані із євроінтеграційними процесами та економічною кризою через військове вторгнення. 3. Медіація як альтернативний судовому розгляду за швидкістю та ефективністю інструмент може відігравати позитивну роль у регулюванні лісових конфліктів між органом управління та зацікавленими сторонами. Напрямами стимулювання учасників до вирішення спорів за допомогою медіації є наступні: проведення інформаційної компанії щодо інформування про можливості методів позасудового врегулювання конфліктів та більш швидкого та продуктивного вирішення спору; залучення в якості амбасадорів медіації та інших способів врегулювання конфліктів залучення саме представників товарних бірж, як зацікавлених учасників успішної взаємодії між специфічним суб'єктом продажу сировини – державним підприємством, його філіями, та приватними сторонами – покупцями сировини, що сприятиме швидкому вирішенню означених вище проблем.

Безсумнівними перспективами подальших досліджень у даному напрямі є наукова розвідка питань, пов'язаних із залученням органів державного управління до більш широкого використання у своїй діяльності інструментів та технік медіації, інших видів альтернативних способів вирішення спорів під час реалізації управлінських питань та діалогу із юридичними та фізичними особами, громадою тощо.

Проведене дослідження має певні обмеження: дефіцит інформації про реальний ефект від запровадження медіації як способу вирішення спірних питань у системі державного управління лісовим господарством. Отже, результати досліджень носять здебільшого ознайомчий і рекомендаційний характер для державних службовців сфери управління лісами, науковців, які

здійснюють теоретичні дослідження даного сектору державного управління.

Література:

1. Указ Президента України №228/2021 від 07.06.2021 «Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів». Доступ через: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228/2021#Text>
2. Постанова Кабінету Міністрів України № 1003 від 07.09.2003 року «Про деякі питання реформування управління лісової галузі». Доступ через: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1003-2022-%D0%BF#Text>
3. Указ Президента України №675/2022 від 29.09.2022 «Про рішення Ради Національної безпеки і оборони України від 29 вересня 2022 року «Про охорону, захист, використання та відтворення лісів України в особливий період». Доступ через: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675/2022#Text>
4. Офіційна сторінка Державного підприємства «Ліси України». Доступ через: <https://e-forest.gov.ua/>
5. Ліщук, Н.В., Востріков, В.П. (2018) Теоретико-методологічні засади державного управління сферою природокористування. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. №1 (161). С.113-118. Доступ через: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2018/22.pdf.
6. Вітовська, І. В. (2023). Управлінська діяльність в галузі охорони довкілля. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право*. Вип. 15 (27). Т. 1. С. 135-139. DOI: 10.33098/2078-6670.2022.15.27.1.135-139. Доступ через: <https://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/%D0%92%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>.
7. Лєгеза, Ю.О. (2017). Завдання та функції публічного управління у сфері використання природних ресурсів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція*. №26. С.20-22. Доступ через: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc26/7.pdf>.
8. Лєсюк, Г.М. (2017). Сучасні соціально-економічні підходи до управління лісовим господарством. *Економіка і суспільство. Наукове видання Мукачівського державного університету*. Випуск 8. С.470-476. https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/81.pdf.
9. Хорошко, О. (2021). СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ. *Економіка та суспільство*, (24). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-49> Доступ через: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/223>.
10. Козмуляк, К.А. (2021). Медіація як спосіб регулювання екологічних конфліктів. *Науково-практичний журнал «Екологічне право»*. Випуск 1-4. С.44-48. DOI <https://doi.org/10.37687/2413-7189.2021.1-4.7> Доступ через: <http://ecolaw.idpnan.kyiv.ua/archive/2021/1-4/7.pdf>
11. Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21 травня 2008 року «Про деякі аспекти медіації в цивільних та господарських правовідносинах». Доступ через: <https://ukrmediation.com.ua/images/DOCS/Model-documents/mediation-directive-ukr.pdf>
12. Про рекомендацію Rec (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/rec_2002_10_2002_09_18_1.pdf
13. Указ Президента України №361/2006 від 10.05.2006 «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів». Доступ через: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361/2006#Text>
14. Закон України № 1875-ІХ від 16.11.2021 «Про медіацію». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2022, № 7, ст.51 Доступ через: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
15. Ціна війни. Чи зможе Україна вижити без вкрадених росією корисних копалин? Доступ через: <https://sviydim.media/articles/rebuilt/chy-zmozhe-ukrayina-vyzhyty-bez-vkradenyh-rosiyeu-korysnyh-kopalyn-ta-vrozhayu/>
16. Постанова Кабінету Міністрів України №1178-2019-п від 17.09.2020 року «Про реалізацію експериментального проекту щодо проведення електронних аукціонів з продажу окремих партій необробленої деревини». Доступ через: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2019-%D0%BF#Text>
17. Закон України №1956-ХІІ від 27.09.2024 року «Про товарні біржі». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 10, ст.139. Доступ через: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text>
18. Інтернет-сторінка Асоціації деревообробних підприємств України. Доступ через: <https://aweu.org.ua/general/ueb-razom-z-uchasnykamy-rynku-pidbyla-poperedni-pidsumky-roku-v-galuzi-torgivli-neobrobenoyu-derevynoyu/>